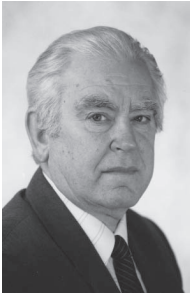

Anatol EREMIA

Hidronimia Basarabiei. Originea și semnificația numelor de râuri

A.E. – dr. hab., cercetător conferențiar, lingvist, specialist în onomastică.

A editat 25 de cărți, cele mai recente fiind *Dicționar explicativ și etimologic de termeni geografici*, Chișinău, 2006; *Dicționar geografic universal*, Chișinău, 2008; *Localitățile Republicii Moldova. Ghid informativ documentar*, 2009.

Moldova dintre Prut și Nistru dispune de un sistem hidrografic destul de bogat și variat. În acest spațiu, pe bază de anchete toponimice de teren și din surse documentare, au fost înregistrate peste 10.000 de unități hidrografice: râuri, râulețe, pâraie, gârle, lacuri, bălți, iezere, heleșteie, iazuri etc.

În toate timpurile, sursele de apă au avut o importanță deosebită pentru natură și, în mod special, pentru societatea umană, contribuind la formarea și dezvoltarea solurilor și a vegetației, la menținerea biosferei terestre, dar mai cu seamă fiind necesare vieții și activității oamenilor. Apele de suprafață și-au găsit întrebuințare largă în industrie, agricultură, transport. Viața comunităților de oameni s-a început și s-a dezvoltat în jurul unor surse sigure de apă, cu folosințe multiple, de la prepararea hranei până la treburile și îndeletnicirile gospodărești tradiționale: pescuit, morărit, irigație etc.

Rețeaua hidrografică a Basarabiei este unitară în felul ei, deoarece majoritatea râurilor și râulețelor izvorăsc pe același teritoriu, au, în fond, o direcție de scurgere, de la nord-vest spre sud-est, se află situate geografic în cuprinsul unui singur bazin acvatic general – Marea Neagră. Apele curgătoare sunt colectate de Dunăre, Nistru, Prut și apoi, pentru întreg teritoriul, de Marea Neagră. Unele dintre râuri

se varsă în mare prin lacuri-limane. Lacurile naturale, cele mai mari, se află în zonele din preajma Dunării și Mării Negre. Au existat lacuri mari și în luncile râurilor Nistru și Prut, însă ele, în mare parte, au fost desecate în urma ameliorării terenurilor.

Caracterul și regimul natural al râurilor au fost determinate de relieful ținutului. Râurile mari au aproape aceeași „vârstă” ca munții și zonele colinare din regiune. Relieful interfluviului pruto-nistrean este variat și constă din mai multe forme geomorfologice, cu dimensiuni de altitudine și particularități fizico-geografice și naturale diverse: înalte – munții, medii – colinele, dealurile, joase – câmpiile, luncile, deltele. Formele de relief au condiționat apariția văilor mai înguste și adânci în munți și în zonele colinare și mai largi și întinse în câmpii.

Procesele de demerizare și de continentizare a spațiului carpato-danubiano-pontic au început acum 40-70 de milioane de ani, în era paleozoică și în cea mezozoică. Eliberarea teritoriului de apele mărilor preistorice – Badeniană, Sarmațiană, Meoțiană și Pontiană – a avut loc treptat în era cainozoică, cu 4-12 milioane de ani în urmă. În perioada cuaternară, acum aproximativ 2 milioane de ani, s-a format relieful și clima regiunii, ceea ce ulterior, acum 300-350 mii de ani, a favorizat apariția primelor grupuri de oameni primitivi (în paleolitic), prezența cărora, pe teritoriul Basarabiei, a fost descoperită în peșterile din malurile stâncoase ale râurilor Prut (la Duruitoarea, Brânzeni) și Nistru (la Ofatinți etc.) [1, p. 9-14; 2, p. 29-34].

Formarea munților Carpați și a zonelor precarpatică de est au generat procesele de coborâre a regiunilor limitrofe de sud și sud-vest, marea urmând să regreseze treptat spre cuveta sa de astăzi. În aceste condiții paleografice, urmate de fenomenele glaciare și postglaciare (topirea ghețarilor și zăpezilor, scurgerea apelor spre mare) s-a format rețeaua hidrografică apropiată de cea actuală [2, p. 29-32].

Actualmente, relieful republicii ocupă extremitatea de sud-vest a Câmpiei Europei de Est, teritoriul ei având înclinația de la nord-vest spre sud-est, fapt ce a determinat direcția generală a cursului apelor, altitudinea lui medie fiind aproximativ de 150 m deasupra nivelului mării.

Cele mai multe râuri și râulețe se întâlnesc în partea de nord a teritoriului, acestea fiind reprezentate de afluenții Prutului și Nistrului, mai puține în partea de sud și sud-est, ale căror ape sunt recoltate atât de Prut și Nistru, cât și de râurile ce se varsă direct în Dunăre și în Ma-

rea Neagră. În partea de nord, unde precipitațiile atmosferice sunt mai abundente și frecvente, râurile au un debit de apă mai mare, în comparație cu cele de sud, unde precipitațiile sunt mai sărace și rare.

Regimul râurilor e influențat și de climă: sunt mai bogate în apă în perioada de topire a zăpezilor și în perioada ploilor abundente (din aprilie-iunie) și cu un nivel mai scăzut de apă spre sfârșitul verii (în august), când ploile sunt rare. Ploile torențiale provoacă vara inundații și viituri, iarna toate râurile îngheață [3, p. 20-23; 4, p. 40 și urm.].

Obiectele hidrografice, îndeosebi fluviile și râurile mari, au o vechime de câteva milioane de ani, în timp ce numele lor actuale datează din perioade mult mai târzii, având o „vârstă” de numai câteva mii, iar unele, de exemplu, microhidronimele – doar de câteva sute sau chiar de câteva zeci de ani. Originea lingvistică a numelor de ape, vechimea, structura și semnificația inițială, evoluția, repartitia lor teritorială, principiile de nominație și gradul de motivare lexical-semantică sunt obiectivele de cercetare ale hidronimiei, disciplină a onomasticii și, în special, a toponimiei.

Cele mai vechi nume de ape curgătoare din spațiul nord-pontic basarabean sunt Dunărea, Nistrul și Prutul. Ele datează din epoci preistorice, având origini indo-europene sau preindo-europene, în limba noastră fiind moștenite de la populația geto-dacă. Aceste nume diferă de formele lor de origine (*Donare, Donaris, Danubius; Danastris; Porata, Pyreatus*), dat fiind că, pe parcursul vremii, în limbile prin care ne-au fost transmise, au suferit esențiale modificări fonetice și de structură.

Deosebit de numeroase sunt hidronimele românești propriu-zise, ele datând, în foarte multe cazuri, cu începere din epoca de formare a limbii și poporului român (sec. VI-IX), aceasta referindu-se la întreg spațiul dacoromân (carpato-danubiano-pontico-nistrean). Cele mai vechi hidronime românești de pe teritoriul pruto-nistrean au „vârsta” primelor comunități autohtone românești din acest areal (sec. VIII-XII). Faptul că primele atestări ale numelor de râuri datează din sec. XIV-XV nu exclude prezența lor în perioadele mai timpurii. Documentele cele mai vechi nu s-au păstrat, plus la aceasta, sursele documentare cunoscute întârzie adesea să fixeze în scris realitățile din societate și evenimentele istorice.

Condițiile geografico-naturale și social-economice au făcut ca populația băștinașă să-și întemeieze satele și orașele pe văile râurilor, în preaj-

ma lacurilor și bălților. În baza unor calcule preventive s-a stabilit că circa 200 de localități din această regiune sunt situate pe valea Nistrului, 150 – pe valea Prutului, 75 – pe valea Răutului, 45 – pe valea Bâcului. Multe dintre localitățile riverane poartă numele apelor respective. Practic, fiecărui nume de râu îi corespunde unul sau mai multe nume de localități. Dar nu numai apele mari, ci și cele minore (pârâiele, iezerele, izvoarele etc.) au determinat apariția unor nume de sate.

Un rol important în viața populației ținutului nostru l-au avut râurile mari Nistru și Prut, dar și râurile mai mici: *Răut, Bâc, Botna, Cogâlnic, Ciuhur, Camenca, Drabiște, Racovăț, Ciuluc, Ichel, Ișnovăț, Cahul, Ialpuș, Bolata, Tigheci, Cubolta, Căinari, Saca, Ciorna, Salcia, Larga, Schinoasa, Beloci, Iagorlâc, Lunga, Știubeiul, Ceaga, Nârnova, Vladnic, Bucovăț, Cula, Râbnița, Sagala* etc. Majoritatea localităților poartă denumiri vechi, atestate în documentele istorice din sec. XV-XVIII. Prezintă interes sub diferite aspecte și microhidronimele, denumirile de râulețe, pârâie, gârle etc.: *Bezin, Cunila, Răcătău, Hălmagea, Bujor, Scurta, Baraghina, Budăiul, Găunoasa, Repedea, Glodeanca, Căldărușa, Șoltoiaia, Ocna, Culișoara, Brătuleanca, Calinderul, Puhoiul, Ungura, Strestinețul, Camencuța, Galbena, Curechiștea, Pojarna, Telița* etc. Unele reprezintă creații onimice proprii românești, altele provin din alte limbi, fiind preluate de autohtoni de la populațiile conlocuitoare (slave, turcice). Prezentăm în continuare glosarul celor mai cunoscute nume de râuri, însoțite de mențiuni istorico-geografice și de unele explicații de ordin etimologic, lexical, derivațional.

Nistru. Izvorăște pe teritoriul Ucrainei, din Carpații Orientali, și se varsă în limanul Nistrului lângă s. Palanca (Republica Moldova). Are lungimea de 1362 km (în limitele republicii noastre – 660 km). Suprafața bazinului este de 72.100 km² (pe teritoriul republicii – 19.070 km²). Principalii afluenți ai râului: Racovăț, Ciorna, Răut, Ichel, Bâc, Botna, Știubeiul (pe dreapta), Camenca, Ocna, Beloci, Râbnița, Iagorlâc, Ciorna, Cuciurgan (pe stânga). Pe Nistru sunt situate orașele Otaci, Soroca, Camenca, Rezina, Râbnița, Dubăsari, Criuleni, Grigoriopol, Tigheci, Tiraspol, Slobozia. În hrisoavele domnești Nistrul e atestat începând din prima jumătate a sec. al XV-lea (1425, 1430, 1445, 1447; pentru anii de atestare, aici și în continuare, a se vedea numărul bibliografic 3, care se referă la repertoriul alfabetic de nume). Hidronimul a fost explicat etimologic prin radicalele indo-europene *dan-* „râu”

și *istr-* „curent repede de apă”, denumirea însemnând la origine „râul care curge repede”, avându-se în vedere, probabil, cursul superior al râului, în Carpații din Ucraina.

Prut. Prutul, al doilea râu ca lungime și importanță de pe teritoriul republicii (după Nistru), izvorăște din Carpații Orientali, de pe versanții piscului Goverla (Ucraina), la altitudinea de peste 2000 m, și se varsă în Dunăre la sud-est de s. Giurgiulești (r-nul Cahul). Traversează Ucraina, România și Republica Moldova. Pe teritoriul nostru marchează dinspre vest frontiera cu România. Lungimea râului – 967 km (695 km în limitele republicii). Afluenții râului pe teritoriul republicii: Zelena, Racovăț, Medveja, Larga, Vilia, Lopatnic, Drabiște, Ciuhur, Camenca, Gârlișoara, Gârla Mare, Delia, Brătuleanca, Nârnova, Lăpușna, Sârma, Sârata, Tigheci, Larga, Hălmagea, Frumoasa. Pe valea râului Prut sunt așezate orașele Lipcani, Ungheni, Leova, Cantemir, Cahul. Primele mențiuni documentare ale hidronimului datează de la începutul sec. al XV-lea (1409, 1424, 1437, 1443). Versiunile etimologice rămân deocamdată controversate: scit. *port* „vad”, gr. *pyretos* „zbuciumat”, iran. *prtu* „loc de trecere”. La baza acestui hidronim ar putea sta un radical geto-dacic **proth* „pârâu”, „râu”.

Răut. Este cel mai mare afluent al Nistrului și cel mai mare râu care izvorăște și curge integral pe teritoriul republicii. Își are izvoarele în apropierea s. Rediul Mare (r-nul Dondușeni) și se varsă în Nistru din dreapta lângă s. Ustia (r-nul Dubăsari). Lungimea râului este de 286 km, suprafața bazinului de 770 km². Principalii afluenți: Recea (Copăceanca), Răuțel, Soloneț, Chiua, Iligacea, Ciulucul Mare, Molovateț, Cula, Vatici, Ivancea (pe dreapta), Cubolta, Căinar, Camenca, Ciorna, Dobrușa, Sagala, Cogâlnic, Drăghinici (pe stânga). Pe Răut sunt așezate orașele Dondușeni, Râșcani, Bălți, Florești, Orhei [5, p. 171-172]. Râul este atestat în documente istorice începând cu anul 1436. Radicalul este de origine slavonă: *revot-* „zgomot”, „vuiet”, „urlet”, denumirea însemnând la origine „râu zgomotos, zbuciumat” (etimologie controversată).

Bâc. Izvorăște în apropiere de s. Temeleuți (r-nul Călărași), traversează teritoriul raioanelor Călărași, Strășeni, Anenii Noi și se varsă din dreapta în Nistru lângă s. Gura Bâcului (r-nul Anenii Noi). Lungimea cursului de apă este de 155 km, bazinul de recepție având 2.150 km². În valea râului, la nord de Chișinău, se află lacul de acumulare Ghidighici.

În aval de lac, în preajma satului Vatra, râul curge printr-un defileu îngust și stâncos, denumit *Cheile Bâcului*. Pe parcurs, râul acumulează apele mai multor râulețe și pâraie: Strâmba, Cotova, Seliște, Budăiul, Pojarna, Adâncă, Pitușca, Călduroasa, Ruginoasa, Bucovăț, Trigoliște, Saca, Râmnicul, Ișnovăț, Schinoasa, Împuțita, Calinderul, Colacul, Hatmăna, Nisipăria, Roșia, Cobusca. Mențiunile documentare ale Bâcului datează începând cu prima jumătate a sec. al XV-lea (1420, 1436, 1448, 1466). Denumirea râului poate fi explicată prin adjectivul turcic *bûük* „mare”, „lung”, hidronimul însemnând „râul de pe valea mare, lungă”.

Ichel. Este unul dintre cele opt râuri mari din republică a căror lungime depășește 100 km. Izvorăște la est de or. Cornești (r-nul Ungheni), traversează teritoriul raioanelor Călărași, Strășeni și Criuleni, pe o distanță de 101 km, și se varsă în Nistru lângă s. Coșernița (r-nul Criuleni). Suprafața bazinului de recepție este de 814 km². Direcția: NV→SE. În valea râului se deschid văile râulețelor și pâraielor: Icheleț, Hulpoaia, Voinova, Teleșeu, Gemenea, Blaja, Sămănanca, Tișova, Sârnauca, Lunga, Scurta, Buzdugana, Rediul, Sărădnicul. Pe valea râului sunt situate localitățile: Bularda, Onești, Greblești, Drăgușeni, Rădeni, Zamciogi, Logănești, Ratuș, Goian, Hrușova, Boșcana, Coșernița ș.a. Primele documente care pomenesc de acest râu sunt din anii 1430, 1436, 1462 ș.a. Forma de scriere a numelui în documente este *Itchil*, aceasta amintindu-ne de denumirea turcică a fluviului Volga – *Itil* (*Ithil*), nume ce a putut fi transplantat la noi de cumani în sec. al XI-lea, ulterior hidronimul fiind modificat fonetic în limba română.

Botna. Izvorăște la nord de s. Horodca (r-nul Ialoveni), curge pe teritoriul raioanelor Ialoveni și Căușeni și se varsă în Nistru lângă s. Chițcani (r-nul Căușeni). Lungimea râului – 152 km, suprafața bazinului – 1540 km². Direcția cursului de apă: NV→SE→E→NE. Afluenții râului: Târnauca, Hultura, Valea Lupului, Vișina, Potolinca, Carpăna, Strestioara, Țanca, Larga, Chetroșica, Văgăuna, Valea Mare, Mișiliderea, Botnișoara, Căinarul, Opărita, Ciocana. Pe valea râului sunt situate localitățile: Horodca, Ulmu, Văsieni, Ruseștii Noi, Bardar, Costești, Zâmbreni, Horești, Gangura, Căinari, Sălcuța, Zaim, or. Căușeni, Chircăiești ș.a. [5, p. 34-35]. Documentele istorice atestă denumirea râului începând cu anul 1429. Sunt de remarcat și mențiunile din 1431, 1439, 1443, 1448 ș.a. Hidronimul poate fi explicat prin apelativul rom. reg. *botină*

„vas din doage de lemn sau făcut dintr-o buturugă prin scobire”, prin extensiune semantică – „izvor captat într-un asemenea vas”. La forma actuală s-a ajuns prin eliminarea în pronunție a vocalei neaccentuate < i > și articularea enclitică a denumirii. Semnificația de origine a denumirii va fi fost „valea izvoarelor”, „râul de pe valea cu multe izvoare”.

Cahul. Râu în sudul republicii, pe teritoriul raionului Cahul. Izvorăște la sud de s. Badicul Moldovenesc, curge spre sud, trece prin localitățile Lebedenco, Pelinei, Găvănoasa, Vulcănești, A. I. Cuza și se varsă în lacul Cahul lângă s. Etulia Nouă. Are lungimea de 65 km, suprafața bazinului fiind de 680 km². Afluenți și văi cu pâraie care dau în valea acestui râu: Valea Pădurii, Socii, Flămânda, Ungura (pe dreapta), Cahuleț, Ciorîța, Ursoaia, Bulboaca, Valea Bozului, Găunoasa, Huma, Valea Stejarului (pe stânga). În documentele istorice din sec. al XV-lea hidronimul apare cu formele de scriere *Cavul*, *Cahov*, *Caul*, care, într-un fel anume, ne trimit la un eventual etimon turcic, probabil pecenegocuman: *qav* / *kav* „râpă”, „gârlă”, „pârâu” (să se compare derivatul turcic *kavlyk* „teren accidentat, cu râpi, râpos”). La forma actuală s-a ajuns prin transformarea lui < v > în < u >, vocala < u > ulterior fiind susținută fonetic de fricativa < h > (versiune etimologică posibilă).

Drabiște. Râu în partea de nord a republicii, afluent pe dreapta al Racovățului, denumirea având forma de circulație locală *Draghiște*. Izvorăște în apropierea s. Romancăuți (reg. Cernăuți, Ucraina), curge pe teritoriul raioanelor Briceni și Edineț și se varsă în Racovăț la sud de s. Brânzeni. Lungimea – 66 km, suprafața bazinului – 280 km². Afluenți: Chetrăria, Recea, Lata, Odaia, Vărăria, Budăiul, Turia (în dreapta), Hârtopul, Valea Prisăcii, Bătrânaca, Velnița (în stânga). Pe valea Drabiștei sunt situate localitățile: Bulboaca, Trebisăuți, Colicăuți, Constantinovca, Trinca, Fetești, Burlănești. Prima mențiune documentară a hidronimului este din 1554. Denumirea râului poate fi explicată: (1) prin slav. *драбуйце*, derivat cu suf. *-уйце* al verbului **драбуми* „a smulge, a dezrădăcina”; (2) prin slav. *дробуйце*, derivat cu suf. *-уйце* al verbului *дробуми* „a sfărâma”, „a mărunți”. Deci hidronimul ar fi însemnat la origine, într-un caz „loc curățat de vegetație”, „loc defrișat” sau, în alt caz, „loc unde se sfarmă și se scoate piatră”, „pietrărie”, „carieră”. Defrișarea pădurilor în scopul obținerii unor noi terenuri agricole a fost în trecut un fenomen obișnuit în ținutul nostru. În același timp, conform particularităților naturale locale, și dobândirea pietrei în cariere a fost și este o ocupație răspândită în părțile locului.

Cula. Afluent în dreapta Răutului, s. Breanova (r-nul Orhei). Izvorăște în preajma s. Izvorenii (anterior Fundul Cului, r-nul Ungheni). Lungimea – 66 km, suprafața bazinului – 554 km². Are direcția de la vest spre est. Acumulează apele mai multor râulețe și pâraie: Hulboaca, Odaia, Ursoaia, Toloaca, Dârnovățul, Vrabia, Dolina, Dișcova (în dreapta), Culișoara, Împuțita, Susuroaia, Odăița, Prihodiște, Cumpăna, Țarna, Bahul (în stânga). Pe valea Cului sunt așezate satele: Izvorenii, Boghenii, Rădenii, Hirova, Săsenii, Ghetlova, Puținții, Viprova, Dișcova, Morozenii ș.a. Prima mențiune documentară a hidronimului datează din 1436. Hidronimul *Cula* nu poate fi explicat prin apelativul *culă* „turn circular; cupolă, boltă”. Hidronimul în cauză este de origine turcică, având ca etimon cuvântul *kul / kol* „vale; râu”. Acest cuvânt a existat în limba cumanilor și e cunoscut în aproape toate limbile turcice actuale: tăt. *kul* „râpă”, „ramificație, braț de râu”, „albie de râu”, tc. *kol* „braț de râu”, k-kalp. *kol* „arâc mic”, „braț de râu”, „afluent”. În regiunile asiatică, cu populații turcice, se întâlnesc multe hidronime formate cu acest component: *Sangan Kol*, *Kara Kol*, *Kara Kula*, *Narân Kol*, *Sarı Kula*. Numele râului din Basarabia pare să fi fost transplantat dintr-o regiune asiatică sau, eventual, creat pe loc de o veche populație turcică, de pecenegi sau cumani [6, p. 55-56].

Ialpuș. Râu în partea de sud a Basarabiei. Izvorăște la nord de comuna Javgur (r-nul Cimișlia) și curge spre sud până la vărsarea sa în lacul Cahul, lângă or. Bolgrad (reg. Odesa, Ucraina). Lungime – 142 km, suprafața bazinului – 3.280 km². Afluenți și ramificații ale văii râului: Hârtoțul, Valea Sărățelei, Răchita, Cârșăul Mare, Cârșăul Mic, Ialpușel, Valea Enichioiului, Cunduc, Scumpia, Ciocrac, Salcia Mare, Cătrăuțeanca, Bulboaca (în dreapta), Ialpușel, Valea Suhatului, Lunga, Împărăteasca, Cioara, Sarăiar (în stânga). Localitățile situate pe valea Ialpușului: Maximeni, Javgur, Cenac, Comrat, Chirsova, Beșalma, Congaz, Svetlâi, Balabanu, Aluatu, Chirilovca, Ciurmai ș.a. În documentele istorice (anii 1445, 1449, 1518, 1546 ș.a.) hidronimul apare atestat cu formele *Ialpi*, *Ialpuș*, *Ialpuș*, *Ialpuș*. Numele râului este de origine turanică, probabil cumanică. În cumanică adjectivul *jalpy* a însemnat „larg, lat”, „în față, neadânc”, onimicul având deci sensul originar „vale largă, lată, întinsă” sau „râu (lac) în față, neadânc sau puțin adânc”, aceasta fiind o particularitate generală a apelor situate în zonele de câmpie și de stepă.

Sărata. Râu în partea sud-vestică a republicii, pe teritoriul raioanelor Hâncești și Leova. Izvorăște la nord de satele Mereșeni și Sărata-Me-

reșeni (r-nul Hânțești), de pe două ramificații ale văii râului, și curge spre sud și sud-vest până la vărsarea sa în Prut, la s. Vâlcele (r-nul Cantemir). Lungimea – 60 km, suprafața bazinului – 760 km². Afluenți și ramificații ale văii râului: Valea Poștei, Valea Ceadărului, Sacă, Adâncă, Duhanul, Valea Mălăiului (în dreapta), Băbăneasa, Valea Morii, Valea Caracuiului, Sărățica, Valea Cazangicului (în stânga). Pe valea râului sunt situate localitățile: Mereșeni, Sărata-Mereșeni, Sărata Galbenă, Cneazevca, Sărăteni, Vozneseni, Troița, Troian, Seliște, Sărata Nouă, Romanovca. Numele râului este foarte vechi, prima atestare documentară datând din anul 1406. Urmează mențiunile din 1411, 1452, 1503, 1523 etc. Pe teritoriul Basarabiei se întâlnesc mai multe ape curgătoare cu numele *Sărata*, dintre care și râul Sărata, ce izvorăște la sud-vest de or. Căușeni și se varsă în lacul Sasâc (Cunduc) la sud-est de Tatarbunar (reg. Odesa, Ucraina). Adjectivul *sărat*, devenit nume topic prin substantivizare, redă o particularitate a solului, și nu a apei – „teren bogat în săruri minerale solubile”, „teren sărătuos”. În locurile sărăturoase solul, din cauza sărurilor minerale abundente, capătă culoarea albă, asemănătoare cu sarea obișnuită. De aici, prin comparație vizuală, locurile respective au fost denumite *Sărata*.

Camenca. Afluent de stânga al Nistrului. Izvorăște în apropierea s. Holubece (r-nul Krâjopil, Ucraina), curge spre sud-vest și se varsă în Nistru la or. Camenca. Are lungimea de 52 km, bazinul de recepție – 403 km². Cursul râului este aproape rectiliniu și cu puțini afluenți: Valea Pădurii, Valea Izvoarelor, Malina, Odaia, Puhoina. Figurează pe hărțile din sec. XVII-XVIII. Hidronimul redă o particularitate a văii de curgere a râului – „vale cu sol pietros, cu pietrării”.

Râbnița. Râul își începe cursul de pe niște văi din preajma s. Petrivka (r-nul Codâma, Ucraina), curge spre sud-vest, apoi spre vest și se varsă în Nistru la or. Râbnița. Lungimea râului – 56 km, suprafața bazinului – 419 km². Albia râului e puțin șerpuitoare, valea având puține ramificații: Râbnița Sacă, Crasnencoe, Balca, Cobasna, Valea Satului. Pe hărțile topografice este notat începând cu sec. al XVIII-lea. Denumirea râului se referă la o particularitate a apelor râului – „râu cu pește”, „râu bogat în pește”.

În concluzie, este de menționat faptul că multe dintre denumirile de râuri discutate, în prezent având aspect lingvistic străin, ar putea să reprezinte la origine denumiri proprii românești, care au fost traduse

cândva în limbile populațiilor conlocuitoare (slave, turcice). Sursele documentare atestă multe cazuri de traducere a numelor noastre de ape în slavonă, rusă, ucraineană: *Adâncă – Gluboka, Hulboka, Chetrosu – Kamenka, Gemenea – Blizceata, Neagra – Ciorna, Repedea – Bistrița, Roșu – Cervlenoe, Saca – Suha, Schinoasa – Ternovka.*

Studiul toponimiei, implicit al hidronimiei, prezintă interes pentru specialiștii din diverse domenii ale științei: lingvistică, istorie, etnologie, geografie, sociologie. Aceasta pentru că numele topice desemnează multiple realități din mediul natural și social, reflectă diferite momente din viața materială și spirituală a oamenilor (modul de trai, ocupațiile, datinile, obiceiurile, credința etc.), ne comunică informații din cele mai diferite domenii și sfere de activitate umană. Căci, după cum remarcă acad. Iorgu Iordan, „toponimia poate fi socotită drept istoria nescrisă a unui popor, o adevărată arhivă, unde se păstrează amintirea atâtor evenimente, întâmplări și fapte, mai mult ori mai puțin vechi și importante, care s-au petrecut de-a lungul timpurilor și au impresionat într-un chip oarecare sufletul popular” [7, p. 2].

Bibliografie

1. Marcu Botzan, *Hidronimia românească sau botezul apelor*, București, 2002.
2. Nicolae Râmbu, *Geografia fizică a Republicii Moldova*, Chișinău, 2001.
3. *Republica Moldova. Atlas. Geografia fizică*, Chișinău, 2002.
4. Teodor Porucic, *Regiunile naturale la răsărit de Prut*, Chișinău, 1933.
5. Zamfir Arbore, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, Chișinău, 2001.
6. Anatol Eremia, *Tainele numelor geografice*, Chișinău, 1986.
7. Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, 1863.